

nekako trdnih tal tako, kakor oni človek, ki je po nesreči zabredel v močvirje. Tavamo še!

Ne umevam pa g. tovariša Tomašiča, zakaj bi risanje po modelu ne odgovarjalo zahtevam nove struje! Ako hočem risati kak okrasek te ali one hiše — in ti okraski so jako različni — bom vendar prinesel učencem v šolo priličen model, posebno ako človek slučajno zna modelirati — da ga mi preriše; cele hiše menda pač ne bom vlačil v šolo, še manj pa, da bi o zimskem času podil učence pred to ali ono hišo dotične okraske risat. In predmeti v prirodi? Ali ne moremo smatrati vseh teh predmetov kakor modele? Menda pač!

Iz jako tehtnega vzroka sem pa rabil pri vseh razstavljenih risarijah le raznobojni papir (tonpapir) kreda in oglje. Barvasti sta menda le dve risbi. Ti vzroki so: 1) Vse risarije, ki sem jih razstavil, so napravljene v šolskem letu 1904/5 v dobi od 15. septembra do 10. decembra. Le ena je iz l. 1903/4.

To dobo — namreč do pomladi — pa smatram jaz le kakor dobo, kjer se naj učenci priuče prav korenite ročnosti v posnemanju raznih oblik, o perspektivi i. t. d. i. t. d. In kakor menda g. tovariš Tomašič ne pusti risati svojim učencem na vse one razne table, ki jih ima v svoji šoli z raznobarnimi kredami, temveč rabi edino le belo kreda, tako sem tudi jaz uvedel v svoj razred takozvani »tonpapir« namesto tabel, — in pri tem imajo učenci to dobro, da rišejo vsi obenem — in kreda kakor tudi oglje. Pripomnim pa, da moram še to kupovati iz — lastnega žepa.

Kakor bitro pa prispe vigred v deželo, bomo pometali kreda in oglje v kot in pričeli bodo učenci — kakor spretni praktiki — posnemati pestro prirodu v vseh njenih bojah. In takrat se bom drznil zopet poslati v stolni Zagreb kolekcijo risarij v prirodnih barvah, ako mi bo dovoljeno.

Da se prepričajo, koliko pomagam učencem pri izdelovanju posameznih risarij, predlagam le sledeče: Kdor ne veruje, da nisem pri izdelovanju razstavljenih risarij napravil niti ene črte, vabim dotičnega, da naj se potruži v moj razred — in tu se upajo moji učenci izvršiti pod kontrolo toliko risarij po naravi, kolikor jih bo hotel.

Torej?!

I. Šega.

V ofenzivi.

(Dalje).

Da bi dobili v kratkem slovensko univerzo, še misliti ni. Nemeč in Lah nas zaničujeta, vlada pa nas zanemarja in prezira, ker se boji zamere prvih dveh. Vlada se boji le tistih, ki se ji postavijo po robu. Mi Slovenci smo krotke, dinastiji zveste in vdane duše, dobri za krvni in materijalni davek, za vse drugo nas nočejo poznati; zadosti je, če nam kaj obljubijo in nikoli nič ne dajo. Kaj nam je storiti? Najprej moramo gledati, da zbudimo narodno zavest. Brez narodne zavesti se bliža naš narod čedalje bolj narodnemu poginu.

Naš narod prav malo ali celo nič ne ceni svoje narodnosti. Žalostno je slišati, kako visoko ceni nemški jezik in kako poniževalno govori o svojem lastnem materinem jeziku. Ne ve ali noče vedeti, da smo sinovi velikega in mogočnega slovanskega plemena. Nič ni narod-

nega ponosa, narodne zavednosti in ljubezni do jezika in rodu. Razen omikancev je med preprostim ljudstvom narodna zavest pod ničlo. Nemeč in Lah sta nadahnjena s fanatizmom, naš narod pa mlačen, brez narodne zavednosti. Ni čuda, da se kmalu potujči, ko pride naš človek med tujce. Sramuje se svojega materinega jezika, sramuje se svoje narodnosti. Mesta: Trst, Gorica, Pulj, Celovec, Celje, Maribor, Ptuj in mnogo trgov je preplavljenih z našo krvjo, a izgubljeni so za nas. Nič ne bi škodovalo, ako bi bil naš narod v narodnem duhu fanatizovan in ko bi ne bil tako brezmejno neumno klerikalen! Klin s klinom — mora biti naše geslo, drugače smo izgubljeni. Šola ne more vsemu kaj; mladina kmalu pozabi, razume slabo, ker je še nerazvita; narodni ponos, zavest in ljubezen se razvijajo do popolnosti šele kasneje v družbenem življenju. Tukaj nas čaka mnogo truda, dela in boja.

Boj mora biti, ker le v boju je napredek; a ta boj se mora pričeti na pravem mestu, pri začetku, ne pa pri koncu. Narodna zavest je prvo, najpotrebnejše, najkoristnejše in najnujnejše narodno delo. Kdor je temu nasproten, ni prijatelj našemu narodu, ampak njegov zakleti sovražnik!

Že vidimo, kako se nam rogaje posmehujejo, češ: »Ta brezverec nas bo učil, kaj je treba! Vera, vera je na prvem mestu, ne pa narodnost, narodna zavest in ljubezen do naroda! Tako uči brezverski liberalizem; kdor pa višje ceni narodnost kot vero, je pogan!«

Stopimo zopet med maso sosednega italijanskega naroda; prepričajmo se, ako je resnična trditev, da je prenapeta narodnost poganstvo! Ne poznamo bolj sangviničnega naroda, kakor je ravno Italijan. Za malenkost se vjezi, da razsaja, kolne, pa tudi zabode z nožem, kar je splošno znano. Sangviniki so hitre jeze, ki jim pa hitro mine, da postanejo kmalu krotki, dobri in odpustljivi. Istega Laha, ki je pred kratkim časom klel Boga in vse svetnike, Najsvetejše in svojega bližnjega, vidimo sedaj na kolenih klečati v cerkvi in moliti z zbrano pobožnostjo in gorečnostjo, ki je lastna le Lahu. Z isto gorečnostjo, ki zna z njo žaliti Boga, ga zna prositi tudi odpuščanja: vkljub svoji bestijalni prirodi je vnet, dober in pobožen kristjan. Z isto gorečnostjo, ki z njo greši in moli, ljubi tudi svojo domovino in svoj materni jezik. In katoličanstvu je ljuba ta narodna individualnost, drugače bi si ne izbralo Rima, središča Italije, za sedež Kristusovemu namestniku, glavarju katoličanov, rimskemu papežu; sv. Duh bi ne izbral za božjega namestnika sedanjega papeža, ki je znan kot italijanski patrijot.

Kaj se učimo iz tega? Da moramo gojiti verski čut vzporedno v isti meri tudi s patriotskim čutom. Ako bi ne imel Italijan take narodne zavednosti, kakor jo ima, bi bil še danes pod tujo oblastjo in pod tujčevo peto. Zgodovina nas uči, kako se je Italija vztrajno borila in neustrašeno bojevala do končne zmage. Narodna masa je verna in narodna. Ali je v Italiji vera v nevarnosti? Nikakor ne! Tam so tudi liberalci in celo framasoni v velikem številu, ki jih pri nas ni, pa ti vsi so z maso enega narodnega duha, čeprav so v verskih zadevah navskriž. Kdor bi hotel v Italiji učiti, da je patrijotizem poganstvo, bi se mu vsi posmehovali in ga imeli za norca. To je mogoče le pri nas učiti, kjer je narodna zavednost še mlačna in zaspana. Srce boli človeka, ko bere v »Primorskem listu«, ki izhaja sredi fanatičnega iredentizma, da je narodnost poganstvo. Naše ljudstvo je verno, toda brez iskrenega domoljubja.

Naš klerikalizem uči, da je narodnost brez vere poganstvo; z vnetostjo, lahko rečemo, s strastjo razširja med narodno maso verske uke, versko prepričanje in se poslužuje vseh dopustnih in nedopustnih pripomočkov le v ta namen — o narodnosti je pa tih kot grob. O tej pove tuptam kaj malega le v političkih časnikih, pa brez posebne gorečnosti. Ali je to pravilno? Patrijotizem bi morali gojiti v isti meri, z isto gorečnostjo in vnemo kakor verski fanatizem. Ali kaj vidimo? Naš klerikalizem, ki je bil nekdanj narodni, je postal sedaj mlačen in do skrajnosti popustljiv. Prav je, da skrbi za zveličanje duš, prav pa ni, da pri tem tako hudo zanemari narodno zavednost. Najhuje pa je, da je največ mlačnosti ob periferijah na Koroškem, Štajerskem in Primorskem, kjer bi morali vojevati narodni boj na življenje in smrt. Duhovščina sama je tu brez narodne zavednosti, ako je pa kdo zaveden, se ne sme ganiti; od zgoraj je to prepovedano — narodnost je poganstvo!

Ali je bil tudi Slomšek tak? Ta je bil naroden, do skrajnosti delaven, a poleg tega tudi pobožen duhovnik in škof. Najlepši zgled nam je, kaj more narediti med narodom zaveden duhovnik.

(Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Jubilejska samopomoč. Prosinca meseca sem razposlal vsem društvom poštne položnice, da plačajo letnino za l. 1905. Pretežna večina se je že odzvala mojemu pozivu; tiste člane pa, ki se še niso, prosim, da to store še tekom tega meseca (§ 5. b) društvenih pravil.) Rad bi imel vse v najlepšem redu, a opominjati mi je kaj sitno in potratno delo. Nihče naj ne pozabi priložiti 20, oziroma 10 h. Članov je danes 196. Skrbite, da se število poveča!

Franc Ks. Trošt,
t. č. predsednik.

Štajersko.

Slovenjegraško učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor 6. januarja t. l. Predsednik v svojem nagovoru z zadovoljstvom naglašja, da zopet vlada sporazumljenje in edinstvo v našem društvu, ko so se poravnala nekatera nesoglasja, ki so se pojavila tekom leta. Obenem nas opominja, da je ena glavnih dolžnosti, ki jih nam nalaga stanovska zavednost, da se vsa med društveniki nastala nesporazumljenja in nasprotstva med njimi samimi poravnajo, ne da bi drugi svet kaj zvedel o tem in da bi tako kratili svoj ugled.

Iz tajnikovega poročila je razvidno, da je bil poset društvenih zborovanj prav dovoljen. Samo dva člana sta se odlikovala z vsakokratno odsotnostjo. Tajnik je mnenja, naj se taki malomarni tovariši izbrišejo iz imenika društvenih članov,*) zakaj članstvo pri učiteljskih društvih smatramo za nekaj častnega, česar postani deležen samo oni, ki nam je tovariš ne le po stanu, nego tudi po mišljenju.

Napram onim, ki se iz različnih razlogov odtežajo društvu, poudarja, da zahteva stanovska zavest, da vestno obiskujemo društvena zborovanja, najsi nam ondi ugaja ali ne, in če nam tudi ne nudijo razvedrila in zabave, ki si ju želimo, in četudi nas ne odškodujejo za žrtve, ki jih nam nalagajo — gre za našo organizacijo. Okrajna učiteljska društva so nje temelj, ondi se informujemo, posvetujemo in sklepamo o vseh stanovsko in organizatorično važnih stvareh. Osebne želje in oziri pridejo šele v drugi vrsti v poštev. Pač pa je pravica in dolžnost vsakega člana, da razkrije in po svojih močeh pomaga odstraniti vse nedostatke, ki jih najde v društvu.

Glede našega stanovskega glasila obžaluje, da se nahaja v okraju še nekaj šol, kjer ni najti »Učiteljskega Tovariša«, dočim dobiva »Bundov« organ vsak društveni član. Poudarja,

*) Prav tako!

Uredn.

da je »Tovariš« edino stanovsko-politično glasilo slovenskega učiteljstva, ki ga mora torej čitati vsak, kdor hoče biti poučen o njega položaju, delovanju in stremljenju. Da nekateri nimajo nič smisla za večje celokupne akcije slovenskega učiteljstva, da govore o kranjskih učiteljih in kranjskih zadevah, ko gre v resnici za interes vsega slovenskega učiteljstva, da so sploh postali tesnosrčni separatisti, pride baš od tega, ker ne čitajo »Tovariša.«*)

Kakor je posneti iz poročila blagajničarice, je društveno imetje zopet naraslo za nekaj kron.

Društveni odbor se je konstituiral iz starih odbornikov, izvzemši podpredsednika, ki je bil zanj izvoljen tovariš Simon Šalamun.

Slišali smo predavanje tovariša Vrečka o telesni kazni. Seve, da obsoja one laži-vzgojitelje, ki jim je najnavadnejše in najporabnejše disciplinarno sredstvo — palica, ki z nasilnostjo in kruto strogostjo dosežejo vzorno, prav »železno« disciplino, a pri tem more duha gojenčevega, uduše v kali vsa nežnejša čuvstva, da postane gojenec top, brezbrizen, nedostopen milejšim vplivom. Označi telesno kazen kot poniževalno, ki v zdravem, nepokvarjenem otroku zbuja globoko sram, odpor, srd, ki se dostikrat izpremeni v maščevalnost nasproti učitelju. Upornemu poveča trmo, bojzljivca stori še strahopetnejšega in potuhnjenega. S Komenskimi primerja učitelja, ki pretepava otroke, z muzikom, ki svoj neuglašeni instrument obdeluje s pestmi, ko bi se imel s paznostjo posluževati sluha in prstov, da ga uglesi. Obžaluje in pa priznava nedostatkost disciplinarnih sredstev, ki so nam na razpolago in opozarja na kočljivost § 24. drž. šol. zakona, ki je postal usodepoln že za marsikakega učitelja, dasi se je vestno izogibal, rabiti nasilna sredstva, a je v hipni razburjenosti storil čin, ki ga je potem sam obžaloval. Nasprotno pa se ne zgodi nič učiteljem, ki hladnokrvno in preračunljivo rabijo palico kot navadno in najkromodnejše disciplinarno sredstvo.

Končno nas predavatelj še opozori na znamenito knjigo švedske pisateljice Ellen Key, v nemškem prevodu naslovljeno »Das Jahrhundert des Kindes.«**) Hrani v sebi najintimnejše slike in opazovanja otroškega bitja in žitja, tako da jo more vsak vzgojitelj čitati le z največjim pridom.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je imelo dne 8. januarja v Šmarju svoje glavno zborovanje. Iz tajnikovega letnega poročila (1904) posnamemo, da šteje društvo 35 pravih članov in 3 častne člane. Večina pravih članov je naročena vsaj na en »Zavezin« list. Ti listi se sicer priporočajo že sami, vendar ostane še dela dovolj za poverjenike. Zborovanj je bilo 7, pri katerih sta bili dve predavanji, štiri manjše razprave in več važnih razgovorov pedagoškega in šolsko-politiškega obsega. V blagajnici je prav pohlevna vsotica kot preostanek.

Pri tem zborovanju je bil enoglasno zopet izvoljen za predsednika tovariš Strmšek, ki je danes zopet, kakor že nekaterikrat poprej, navduševal, rotil cenjene tovarišice, da zapuste svojo, recimo, rezervo ter stopijo kot aktivno mobilizovana četa v vrste tovarišev bojevnikov. Ni še 10 let, kar je imel šmarski okraj samo eno učiteljico, v lanskem letu je bilo pa 20 tovarišic in 19 tovarišev tu nameščenih! Moškega učiteljskega naraščaja ni v ta okraj, četa bojevnikov se ne popolnuje, stare moči pešajo — premoč je pa v rezervi in se ne gane! Kam plovemo? —

Najvažnejša debata je bila o §-u 24. šol. in učnega reda. Sklenilo se je: »Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« se naprosi, da tudi ona tako, kakor je to že storil »Deutsch-östr. Lehrerbund«, vložiti motivirano peticijo, oziroma memorandum na ministrstvo za uk in bogočastje za izpremembo §-a 24. šol. in učnega reda. Bratska društva se pozivljajo, da se oglase s sličnimi prošnjami pri »Zavezici«. Prihodnje zborovanje bo 25. marca v Šmarju z zanimivim vzporedom. Na snidenje!

*) To so čudni patroni taki ljudje!

Uredn.

**) To je jako lepa knjiga, samo da je premalo poznajo.

Uredn.